

Briselē, 15.12.2015.
COM(2015) 642 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

EIROPAS SAVIENĪBAS OTRAIS DIVGADU ZIŅOJUMS SASKAŅĀ AR VISPĀRĒJO KONVENCIJU PAR KLIMATA PĀRMAIŅĀM

**(ko paredz Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 21. maija Regulas (ES)
Nr. 525/2013 par mehānismu siltumnīcefekta gāzu emisiju pārraudzībai un ziņošanai un
citas informācijas ziņošanai valstu un Savienības līmenī saistībā ar klimata pārmaiņām
un par Lēmuma Nr. 280/2004/EK atcelšanu 18. panta 1. punkts un UNFCCC Pušu
konferences Lēmums 2/CP.17)
{SWD(2015) 282 final}**

IEVADS

Šis ziņojums un tam pievienotais dienestu darba dokuments ir otrais Eiropas Savienības (ES) divgadu ziņojums, ko paredz Regulas (ES) Nr. 525/2013 18. panta 1. punkts un Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām (*UNFCCC*) Pušu konferences Lēmums 2/CP.17. Abi minētie dokumenti tiks iesniegti *UNFCCC* kā ES otrais divgadu ziņojums.

INFORMĀCIJA PAR SILTUMNĪCEFEKTA GĀZU EMISIJĀM UN TENDENCĒM

Kopējais siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju daudzums (tostarp no starptautiskās aviācijas) ES-28 valstīs laikposmā no 1990. gada līdz 2013. gadam ir samazinājies par aptuveni 20 %. Paziņotās emisijas ir emisijas, kas attiecas uz ES mērķrādītāju saskaņā ar konvenciju, un emisiju dati ir ņemti no jaunākā ES pārskata, kas iesniegts *UNFCCC*. Nozīmīgākā SEG ir CO₂ — tās īpatsvars ir 82 % no kopējā emisiju daudzuma ES-28 2013. gadā.

Emisijas uz vienu ES iedzīvotāju laikposmā no 1990. līdz 2013. gadam ir samazinājušās par 26 %, proti, no 11,8 t uz vienu iedzīvotāju līdz 8,9 t uz vienu iedzīvotāju. Emisijas ES-28 ir samazinājušās, taču vienlaikus ir notikusi ekonomiskā izaugsme. Kopš 1990. gada ekonomiskās izaugsmes atsaistīšana no SEG emisijām ir bijusi stabila. Iekšzemes kopprodukta (IKP) pieaugums 1990.–2013. gadā ES-28 bija aptuveni 45 %, turpretī SEG emisijas samazinājušās par aptuveni 20 %. Tā rezultātā SEG emisiju intensitāte ES ir samazināta gandrīz uz pusi.

Atsaistīšana lielā mērā izdevusies tāpēc, ka ir sekmīgi īstenota klimata un enerģētikas struktūrpolitika. Konkrētāk, ar 2020. gada klimata un enerģētikas tiesību aktu paketi ir panākts būtisks atjaunojamo energoresursu īpatsvara pieaugums un energoefektivitātes uzlabojumi. Abi šie sasniegumi ir galvenie faktori, kas sekmējuši novēroto emisiju samazinājumu, un sagaidāms, ka nākotnē par aizvien nozīmīgāku virzītājspēku kļūs oglekļa cena.

ES KVANTITATĪVAIS, VISAI EKONOMIKAI SAISTOŠAIS EMISIJU SAMAZINĀJUMA MĒRĶRĀDĪTĀJS

UNFCCC ietvaros ES un tās dalībvalstis ir apņēmušās sasniegt kopīgu emisiju samazinājuma mērķrādītāju, proti, līdz 2020. gadam samazināt SEG emisijas vismaz par 20 % salīdzinājumā ar 1990. gadu, un piedāvājušas šo mērķrādītāju palielināt līdz 30 % ar nosacījumu, ka arī citas attīstītās valstis apņemsies panākt līdzvērtīgus emisiju samazinājumus, savukārt jaunattīstības valstis sniegs pienācīgu ieguldījumu atbilstoši saviem pienākumiem un attiecīgajām iespējām.

ES mērķrādītājs ir nostiprināts tiesību aktos, un to īsteno gan ES, gan dalībvalstis. ES klimata un enerģētikas tiesību aktu paketes centrā ir Eiropas Savienībai noteiktais mērķrādītājs līdz 2020. gadam samazināt SEG emisijas par 20 % salīdzinājumā ar 1990. gadu, un tas atbilst samazinājumam par 14 % salīdzinājumā ar 2005. gadu. Šie centieni saskaņā ar Lēmumu par kopīgiem centieniem (LKC) ir sadalīti starp nozarēm, uz kurām attiecas ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma (ES ETS), un nozarēm, uz kurām ETS neattiecas.

VISAI EKONOMIKAI SAISTOŠĀ EMISIJU SAMAZINĀJUMA MĒRĶRĀDĪTĀJA ĪSTENOŠANAS PROGRESS — ES POLITIKA UN PASĀKUMI UN TO IETEKME

ES un tās 28 dalībvalstis gan individuāli, gan kopā nu jau vairākus gadus ir īstenojušas vietēja un starptautiska līmeņa pasākumus klimata pārmaiņu apkarošanai, kā rezultātā emisijas ir būtiski samazinājušās.

Lai risinātu ar klimata pasākumiem saistītos problēmjaudājumus un rastu nepieciešamās investīcijas, ES ir piekritusi, ka 2014.–2020. gadā vismaz 20 % no ES budžeta jeb 180 miljardi euro būtu jānovirza ar klimata pārmaiņām saistītajiem pasākumiem. Tas ir ievērojams pieaugums salīdzinājumā ar klimata pasākumiem atvēlēto budžeta finansējumu iepriekšējā periodā (6,8 % no ES budžeta 2007.–2013. gadā). Šis palielinājums panākts, pasākumus, kuru mērķis ir klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām, integrējot visās lielākajās ES finansējuma programmās, jo īpaši kohēzijas politikā, reģionālās attīstības, enerģētikas, transporta un pētniecības un inovācijas nozarē, kā arī kopējā lauksaimniecības politikā.

ES un tās dalībvalstis pastāvīgi nostiprina tiesību aktus nolūkā sekmēt SEG emisiju samazinājumu un pāreju uz mazoglekļa ekonomiku. Būtiskākie jaunumi šajā politikas jomā kopš pirmā divgadu ziņojuma iesniegšanas ir ES ETS veiktās izmaiņas, jauni leģislatīvie instrumenti transporta nozarē un nostiprināta fluorēto siltumnīcefekta gāzu regula.

Kopš 2013. gada ES ETS darbojas saskaņā ar 3. posma uzlabotajiem un saskaņotajiem noteikumiem laikposmam no 2013. līdz 2020. gadam. Reformas ar mērķi sekmēt ES ETS darbību ir vajadzīgas, jo šī sistēma ir galvenais instruments, kā līdz 2030. gadam ES ETS emisijas samazināt par 43 % salīdzinājumā ar 2005. gadu. Tāpēc pašreiz šo Eiropai tik būtisko rīku skar būtiskas strukturālās reformas, kuru mērķis ir nodrošināt ES virzību uz mazoglekļa ekonomiku.

Pirmkārt, lai risinātu problēmu, kura saistīta ar pieaugošo emisijas kvotu pārpalikumu, kas izveidojies ES ETS, tika atlikta 900 miljonu emisiju kvotu izsole. Otrkārt, ir panākta vienošanās par tirgus stabilitātes rezervi, kas palīdzēs tikt galā ar kvotu pārpalikumu un uzlabos sistēmas noturību pret lieliem satricinājumiem, koriģējot izsolāmo kvotu skaitu. Visbeidzot, 2015. gada jūlijā Komisija ierosināja pārskatīt ES ETS, lai līdz 2030. gadam samazinātu ES ETS emisijas par 43 % salīdzinājumā ar 2005. gadu. Tas ir pēdējais solis ceļā uz ES ETS nostiprināšanu 2030. gada kontekstā.

Nozīmīgi jauninājumi ir arī transporta nozares politikā — ar jauniem ES tiesību aktiem noteikti saistoši emisiju mērķrādītāji jauniem vieglajiem automobiļiem un vieglajiem kravas automobiļiem, kas jāsasniedz līdz 2021. gadam. Smagdarba transportlīdzekļu stratēģija, ko pieņēma 2014. gada maijā, ir pirmā ES iniciatīva, kuras mērķis ir iegrožot kravas automobiļu un autobusu degvielas patēriņu un CO₂ emisijas. 2015. gada aprīlī ES pieņēma leģislatīvu instrumentu, ar ko izveido ES mēroga monitoringa, ziņošanas un verifikācijas sistēmu kuģniecības nozarē; tas ir pirmais solis ES stratēģijā emisiju samazināšanai šajā nozarē.

Pārskatītā fluorēto siltumnīcefekta gāzu regula ir piemērojama no 2015. gada 1. janvāra, un ar to nostiprina jau esošos pasākumus (piemēram, noplūžu konstatēšana, lai ierobežotu gāzu nonākšanu vidē, iekārtu uzstādīšana ar apmācīta personāla palīdzību, izlietoto gāzu rekuperācija) un pakāpeniski samazina fluorēto siltumnīcefekta gāzu gāzu izmantošanu, un tā līdz 2030. gadam kopējās šīs gāzu emisijas ES samazināsies par divām trešdaļām salīdzinājumā ar 2014. gada līmeni. Tā arī aizliedz fluorēto siltumnīcefekta gāzu laišanu tirgū konkrētos apstākļos, ja ir pieejamas alternatīvas, piemēram, tā aizliedz mājāsaimniecības ledusskapjus un saldētājus, kas satur *HFC*, kuru GSP ir lielāks par 150.

Turklāt, balstoties uz klimata un enerģētikas tiesību aktu paketi 2020. gadam un ievērojot mērķi virzīties uz konkurētspējīgu mazoglekļa ekonomiku, Eiropadome 2014. gada oktobrī vienojās par ES klimata un enerģētikas politikas satvara 2030. gadam galvenajiem

stūrakmeņiem, kuri ir šādi: saistošs mērķrādītājs — līdz 2030. gadam samazināt iekšzemes siltumnīcefekta gāzu emisijas par vismaz 40 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni; saistošs ES mēroga mērķrādītājs — panākt, lai līdz 2030. gadam atjaunojamo energoresursu īpatsvars būtu vismaz 27 %; indikatīvs energoefektivitātes mērķrādītājs — līdz 2030. gadam panākt energoefektivitātes pieaugumu par vismaz 27 %; šo mērķrādītāju pārskatīs 2020. gadā, izvērtējot iespēju to palielināt līdz 30 %.

Šajā sakarā Komisija 2015. gada jūlijā jau iesniedza pārskatītas ES ETS direktīvas priekšlikumu, par ko pašlaik notiek diskusijas ES iestādēs, un tā nāks klajā ar leģislatīvo aktu priekšlikumiem, kas attieksies uz ES ETS neaptvertajām nozarēm. Komisija arī nāk klajā ar iniciatīvām, kas paredzētas Enerģētikas savienības stratēģiskajā satvarā, tostarp ir gaidāmi priekšlikumi par atjaunojamajiem energoresursiem un energoefektivitāti.

VISAI EKONOMIKAI SAISTOŠĀ EMISIJU SAMAZINĀJUMA MĒRĶRĀDĪTĀJA ĪSTENOŠANAS PROGRESS — PROGNOZES

Saskaņā ar jaunākajām prognozēm, kas balstītas uz pašreizējiem pasākumiem un kas iegūtas, agregējot dalībvalstu 2015. gadā iesniegtos datus, tiek lēsts, ka emisijas 2020. gadā būs par 24 % mazākas nekā 1990. gadā. Tādējādi var secināt, ka ES pašlaik ir ceļā uz mērķrādītāja sasniegšanu līdz 2020. gadam.

Tiek prognozēts, ka līdz 2030. gadam SEG emisijas turpinās samazināties.

Neskaitot transporta nozari, enerģētikas nozares radītās emisijas veido lielāko daļu no kopējām SEG emisijām un prognozētā kopējo emisiju samazinājuma. Saskaņā ar prognozēm šīs nozares radītās emisijas 2020. gadā būs sarukušas par aptuveni 33 % salīdzinājumā ar 1990. gadu, bet 2030. gadā — par 38 %. Transporta nozare ir vienīgā nozare, kurā prognozē emisiju pieaugumu par 13 % laikposmā no 1990. līdz 2020. gadam un emisiju daudzuma nostabilizēšanos līdz 2030. gadam. No 2007. gada beigām ir redzams lēns, bet stabils transporta radīto emisiju samazinājums, ko noteikušas augstākas degvielas cenas un stingrāki politikas pasākumi, piemēram, CO₂ standarti vieglajiem automobiļiem un vieglajiem kravas automobiļiem.

PALĪDZĪBA PUSĒM, KAS IR JAUNATTĪSTĪBAS VALSTIS, FINANSIĀLA, TEHNOLOĢISKA UN SPĒJU VEIDOŠANAS ATBALSTA FORMĀ

Finansējumam klimata jomā ir būtiska nozīme, lai sasniegtu apstiprināto mērķi ierobežot vidējās globālās temperatūras pieaugumu (proti, nodrošināt, ka pieaugums nepārsniedz 2 °C salīdzinājumā ar temperatūru pirmsrūpniecības laikmetā), pārkārtotos uz zema SEG emisijas līmeņa ekonomiku un atbalstītu pret klimata pārmaiņām noturīgu ilgtspējīgu attīstību. ES un tās dalībvalstis ir lielākās oficiālās attīstības palīdzības sniedzējas jaunattīstības valstīm — 2014. gadā sniegtā palīdzība mērāma 58,2 miljardu euro vērtībā un laikposmā no 2010. līdz 2012. gadam tūlītējam finansējumam piešķirti 7,34 miljardi euro. Turklāt 2014. gadā ES un tās dalībvalstis kopā sarūpēja 14,5 miljardus euro, lai palīdzētu jaunattīstības valstīm ierobežot klimata pārmaiņas.

Pārmaiņu programmas ietvaros ES veicinās kopīgu un visaptverošu pieeju attīstības darbību (tostarp klimata pārmaiņu pasākumu) finansēšanai, uzsverot savstarpēji papildinošos ieguvumus klimata un attīstības jomās.

Kopējais atbalsts, ko ES 2013. un 2014. gadā sniegusi *UNFCCC* Pusēm, kas ir jaunattīstības valstis, sasniedz 2178 miljonus dolāru (1641 miljoni euro).

Spēju attīstīšana ir ES attīstības palīdzības, kā arī visu sakarā ar klimata pārmaiņām īstenoto attīstības palīdzības un sadarbības projektu pamatā un ietver tehnoloģiju nodošanas pasākumus. Eiropa ir līdere mazoglekļa tehnoloģiju jomā, un, lai saglabātu savu vadošo lomu, tā ir izstrādājusi virkni politikas iniciatīvu. ES atbalsta tehnoloģiju izstrādi un ieviešanu jaunattīstības valstīs, veicot nozīmīgas investīcijas inovācijā.